

Όσο μπορείς
Κ.Π. Καβάφης

Γ' Γυμνασίου

Επιμέλεια: Σπύρος Αντωνέλλος
Ε.Μ.Ε.

Τάξη: Γ΄ Γυμνασίου

Μάθημα: Νεοελληνική Λογοτεχνία

Διδακτική Ενότητα: Νέα Αθηναϊκή Σχολή (1880 – 1922)

Απαιτούμενες διδακτικές περίοδοι: 3

Μέσα- Υλικά: Διδακτικό εγχειρίδιο, Πίνακας, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής/Προβολέας, Φύλλα εργασίας

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ
SIGNALEMENTS

Επίσημο Όνομα
Πατρών *Γκοιτε*

Ταξινόμηση
Λίρα et date de
naissance *αγγλίστρια
Alexandre 1864*

Αναγνώ
Domicile *ALEXANDRIE*

Επονομα
Village *μαναμυδ
Regulier*

Επίσημο
Couleur des yeux *μπλε
Ochra*

Επίσημο
Couleur des cheveux *πυρρο
gris*

Επίσημο
Signes particuliers

ΤΕΚΝΑ—ENFANTS

Όνομα
Nom *Ιωάνης* *9* *9*
Age *9*
Sexo *9*
Sex

Επίσημο
Photo

Υπογραφή
Signature du titulaire

*K. T. Kabafis
C. P. Caneffy*

και της σύζυγος
et de sa femme

ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΤΟΥ ΚΟΡΜΗΤΕΥΑΝΤΟΣ ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ

L'AGENT DELIVRANT LE PASSEPORT
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΣ

*Consul
Caneffy*

A photograph of a room with a green wall and a chandelier. The chandelier is ornate and has several lit candles. The room is dimly lit, with the light from the chandelier illuminating the wall and the floor. The floor appears to be dark wood or a similar material. The overall atmosphere is warm and classic.

1^η διδακτική περίοδος

•1: Νέα Αθηναϊκή Σχολή (1880 -1922)

Με τον όρο Νέα Αθηναϊκή Σχολή αναφερόμαστε στο σύνολο των ποιητών που εμφανίστηκαν στη νεοελληνική λογοτεχνία μετά το 1880, με προεξάρχουσα μορφή τον Κωστή Παλαμά. Ο όρος χρησιμοποιείται σε αντιδιαστολή προς την Α' Αθηναϊκή Σχολή. Αντ' αυτού συχνά χρησιμοποιείται και ο όρος Γενιά του 1880, επειδή τα πρώτα ανανεωτικά έργα εμφανίστηκαν το 1880. Οι ποιητές της Γενιάς του 1880 ήταν νέοι ποιητές που αντιδρούσαν στις υπερβολές του αθηναϊκού ρομαντισμού και ενδιαφέρονταν για την καθιέρωση της δημοτικής στον ποιητικό λόγο.

[Γ. Ροϊλός](#), *Οι ποιητές* (π. 1919). Λάδι σε μουσαμά, 130 εκ. x 170 εκ. Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός». Μεγάλοι ποιητές της γενιάς του [1880](#). Στα δεξιά της σύνθεσης απεικονίζεται ο Α. Προβελέγγιος να διαβάζει κάποιο ποίημά του, ενώ από τα αριστερά προς τα δεξιά διακρίνονται οι Γ. Στρατήγης, Γ. Δροσίνης, Ι. Πολέμης, Κ. Παλαμάς (στο κέντρο) και Γ. Σουρής.

Χαρακτηριστικά – Εκπρόσωποι:

Οι ποιητές:

- Καθιερώνουν τη δημοτική γλώσσα στην ποίηση.
- Εγκαταλείπουν τον ρητορικό στόμφο και στρέφονται σε πιο απλά, καθημερινά θέματα.
- Εκφράζουν με θέρμη τα συναισθήματά τους.
- Τα ποιήματα γράφονται σε μικρές στροφές και είναι καλά επεξεργασμένα.
- Επηρεάζονται από τον γαλλικό παρνασσισμό.
- Αντλούν θέματα από τη λαογραφία, που την περίοδο αυτή αναπτύσσεται από τον Ν. Πολίτη.
- Στο τέλος του 19^{ου} αι. επηρεάζονται από το κίνημα του συμβολισμού (Κ.Π.Καβάφης).

ΠΗΓΗ: Κ.Θ.Δημαρά, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Ίκαρος, Αθήνα, 1975*

Κ. Π. Καβάφης

•2. Χαρακτηριστικά της ποιητικής τέχνης του Κ.Π. Καβάφη

- * **Η πεζολογία** (= η τάση ορισμένων ποιητών να γράφουν χωρίς αυστηρή τήρηση μετρικών κανόνων ή ρυθμού σε λόγο που μοιάζει με πεζό),
 - * **Η παραστατικότητα** (= χρησιμοποίηση παραστατικών εικόνων)
 - * **Η γλωσσική ευστοχία**
 - * **Η λεπτή ειρωνεία**
- * **Η υποβολή** (τεχνική με την οποία ο συγγραφέας προσπαθεί να εισαγάγει στην ατμόσφαιρα που περιγράφεται στο έργο του τον αναγνώστη και να τον επηρεάσει έτσι, ώστε να του δημιουργήσει την κατάλληλη (την περιγραφόμενη στο έργο συναισθηματική κατάσταση)
 - * **Η αίσθηση του τραγικού**
- * **Ο διδακτικός τόνος** των φιλοσοφικών που χαρακτηρίζονται και ποιήματα **βιοθεωρίας** (= η φιλοσοφία, ο τρόπος με τον οποίο κάποιος αντιμετωπίζει τη ζωή)
- * **Ο ηδονισμός** και **ο αισθητισμός** των ερωτικών... (ηδονισμός = εξιδανίκευση των ερωτικών, κυρίως, απολαύσεων / αισθητισμός = η καλλιτεχνική τάση προς την ωραιοποίηση του φαντασιακού κόσμου)

Η γλώσσα και η στιχουργική μορφή των ποιημάτων του Καβάφη ήταν ιδιόρρυθμες και πρωτοποριακές για την εποχή τους. Τα βασικά χαρακτηριστικά τους είναι:

- **Ιδιότυπη γλώσσα**, μείγμα καθαρεύουσας και δημοτικής, με ιδιωματικά στοιχεία της Κωνσταντινούπολης και της Αλεξάνδρειας.
- **Εξαιρετικά λιτός λόγος**, με ελάχιστα επίθετα (όσα υπάρχουν έχουν πάντα ιδιαίτερη σημασία, δεν είναι ποτέ συμβατικά, κοσμητικά επίθετα)
- **Ουδέτερη γλώσσα**, σχεδόν πεζολογική, μακριά από τις ποιητικές συμβάσεις της εποχής. Η γλώσσα δεν αποκαλύπτει τα συναισθήματα
- **Εξαιρετικά σύντομα ποιήματα**
- **Ιαμβικός ρυθμός** αλλά τόσο επεξεργασμένος που συχνά είναι δύσκολο να διακριθεί
- Σχεδόν ολοκληρωτική **απουσία ομοιοκαταληξίας**
- **Ιδιαίτερη σημασία στα σημεία στίξης**: παίζουν ρόλο για το νόημα (π.χ. ειρωνεία) ή λειτουργούν ως οδηγίες απαγγελίας (π.χ. χαμήλωμα του τόνου της φωνής στις παρενθέσεις).

Κωνσταντίνος Π. Καβάφης

(29 Απριλίου 1863 - 29 Απριλίου 1933)

Ενα σύντομο αυτοβιογραφικό σημείωμα του ποιητή:

«Είμαι Κωνσταντινουπολίτης την καταγωγήν, αλλά εγεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια - σ' ένα σπίτι της οδού Σερίφ· μικρός πολύ έφυγα, και αρκετό μέρος της παιδικής μου ηλικίας το πέρασα στην Αγγλία. Κατόπιν επισκέφθην την χώραν αυτήν μεγάλος, αλλά για μικρόν χρονικόν διάστημα. Διέμεινα και στη Γαλλία. Στην εφηβικήν μου ηλικίαν κατοίκησα υπέρ τα δύο έτη στην Κωνσταντινούπολη. Στην Ελλάδα είναι πολλά χρόνια που δεν επήγα. Η τελευταία μου εργασία ήταν υπαλλήλου εις ένα κυβερνητικόν γραφείον εξαρτώμενον από το υπουργείον των Δημοσίων Έργων της Αιγύπτου. Ξέρω Αγγλικά, Γαλλικά και ολίγα Ιταλικά».

2^η διδακτική περίοδος: Το ποίημα

Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Όσο μπορείς

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου
όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.
Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

[1913]

*Γράφτηκε στα 1913, όταν η Ελλάδα βρίσκεται στη δίνη των Βαλκανικών Πολέμων

*Είναι διδακτικό, παραινετικό ποίημα

*Ο αφηγητής απευθύνεται σε β' πρόσωπο υποδεικνύοντάς του μια αξιοπρεπή, ηθική στάση ζωής

*Είναι αποτέλεσμα προσωπικής εμπειρίας

Μέρη του ποιήματος:

1. Α΄ στροφή: Συμβουλές του αφηγητή για περιφρούρηση της αξιοπρέπειας του ανθρώπου.

2. Β΄ στροφή: Τρόποι εξευτελισμού της ζωής μας και η κατάληξη του ανθρώπου.

Παρατήρηση: Όλες οι παραινέσεις διατυπώνονται εδώ με αρνητισμό: *Κι αν δεν μπορείς... μην την εξευτελίζεις.*

في هذا المنزل
قضى الخمس والعشرون سنة الأخيرة
من حياته
الشاعر الألكندري
ق ب كافين
(1863 - 1933)

Σ'ΑΥΤΟ ΕΔΟ ΤΟ ΣΠΙΤΙ
ΕΖΗΣΕ ΤΑ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΕ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΙΑ
Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ
Κ Π ΚΑΒΑΦΗΣ
[1863 - 1933]

Δομικά στοιχεία:

* Οι τρεις ενεργητικές μετοχές («πηαίνοντας», «γυρίζοντας», «εκθέτοντας»):

α) Αναδεικνύουν το θέμα της προσωπικής ευθύνης του ανθρώπου στο πώς θα πορευτεί τη ζωή του.

β) Υποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο η ζωή του καταντά «**ξένη και φορτική**».

*Επί της Συνάντησης 4. Βρυξελλών
Κ. Π. Καλιφός*

Συμβουλή του αφηγητή: « Προσπάθησε να κάμεις τη ζωή σου όπως τη θέλεις», «όσο μπορείς»

1^η παραίνεση: «μην την εξευτελίζεις»

Τρόποι εξευτελισμού: «μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου», «μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες»

2^η παραίνεση: «μην την εξευτελίζεις... πηαίνοντας, γυρίζοντας, εκθέτοντας»

Τρόποι εξευτελισμού: «στων σχέσεων και των συναναστροφών την καθημερινή ανοησία»

Κατάληξη: Η ζωή θα γίνει «μια ξένη φορτική»

Οπτική του αφηγητή:

1. Κώδικας συμπεριφοράς στην ατομική και κοινωνική ζωή:

Διασφάλιση της προσωπικής ελευθερίας/προάσπιση της αξιοπρέπειας «όσο μπορείς»/ αποφυγή εκδηλώσεων εντυπωσιασμού.

2. Πράξεις που εξευτελίζουν τη ζωή μας: συμβατικές κοινωνικές σχέσεις και ανούσιες συναναστροφές/υποταγή στον συρμό/ έκθεση της προσωπικής ζωής.

3. Τι εννοεί λέγοντας «ξένη και φορτική ζωή»: αλλοτριωμένη/ ετερόφωτη/ ανιαρή/επιφανειακή ζωή απομακρυσμένη από την πνευματική αναζήτηση και την ψυχική ευφορία/ζωή που «αγωνίζεται» για το «φαίνεσθαι» και όχι για το «είναι».

Γλώσσα: Δημοτική με εκφραστική δύναμη και με τύπους από το γλωσσικό περιβάλλον της Αλεξάνδρειας.

Ύφος: Πεζολογικό, άμεσο και λιτό με στοιχεία καθημερινής ομιλίας.

Τόνος: Διδακτικός με διάθεση έμμεσης εξομολόγησης και χωρίς λυρικά στοιχεία.

Σχήματα λόγου: Προσωποποίηση της ζωής του ανθρώπου («μην την εξευτελίζεις... εκθέτοντάς την»)/ Παρομοίωση («σαν μια ξένη φορτική»)/ Παρονομασία («στην πολλή... στες πολλές»)/ Προσδιοριστικά επίθετα («πολλή», «καθημερινήν». «ξένη φορτική».

Μετρική: Δύο ισόστιχες στροφές από πέντε ιαμβικούς ανισοσύλλαβους στίχους η καθεμιά/ Συνιζήσεις («κι ομιλίες, ανοησία)/ διασκελισμοί (στ. 2-3, 3-4, 7-8, 8-9).

3^η διδακτική περίοδος: Εργαστηριακή

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

Τριαντάφυλλα στο παράθυρο

Σκοπός της ζωής μας δεν είναι η χαμέρπεια. Υπάρχουν απειράκις ωραιότερα πράγματα και απ' αυτήν την αγαλματώδη παρουσία του περασμένου έπους. Σκοπός της ζωής μας είναι η αγάπη. Σκοπός της ζωής μας είναι η ατελεύτητη μάζα μας. Σκοπός της ζωής μας είναι η λυσιτελής παραδοχή της ζωής μας και της καθεμιάς ευχής εν παντί τόπω εις πάσαν στιγμήν εις κάθε ένθερμον αναμόχλευσιν των υπάρχόντων. Σκοπός της ζωής μας είναι το σεσημασμένον δέρας της υπάρξεώς μας.

[1935]

Φύλλο Εργασίας 1

ΟΜΑΔΑ΄

Ποίημα: *Όσο μπορείς*, Κ.Π.Καβάφη

ΜΕΡΟΣ Α΄:

1. Ποιο είναι το βασικό θέμα του ποιήματος;
2. Ποια στάση ζωής προβάλλεται εδώ;
3. Ποιες δραστηριότητες της ζωής μας μπορούν να την εξευτελίσουν;
4. Πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση «όσο μπορείς»;

ΜΕΡΟΣ Β΄

- 1.** Ποιες είναι οι μετοχές στο ποίημα;
Τι νομίζετε πως πετυχαίνει ο αφηγητής με τη χρήση τους;
- 2.** Να σχολιάσετε την κατακλείδα του ποιήματος: «ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική».
- 3.** Διαβάστε τα ποιήματα «Ιθάκη», «Η Σατραπεία», «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον». Τι παρατηρείτε; Βρήκατε στοιχεία στη μορφή και στο περιεχόμενο που εντοπίσαμε και στο ποίημα «Όσο μπορείς»;

Παρίσι 1952

Φύλλο Εργασίας 2

Τριαντάφυλλα στο παράθυρο,

Α. Εμπειρικού

ΜΕΡΟΣ Α΄

- 1.** Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος;
- 2.** Ποια στάση προβάλλεται στο ποίημα;
- 3.** Πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα της φράσης «δεν είναι η χαμέρπεια»;
- 4.** Ποιος πρέπει να είναι ο σκοπός της ζωής του ανθρώπου, έτσι όπως διατυπώνεται στο ποίημα;

Μέρος Β΄

- 1. Ποια κοινά στοιχεία ανάμεσα στο ποίημα του Εμπειρικού και του Καβάφη, ως προς το περιεχόμενο, εντοπίσατε;**
- 2. Ποιες διαφορές στον τρόπο γραφής των δύο ποιητών διαπιστώσατε;**
- 3. Διαβάστε τα ποιήματα «Ιθάκη», «Η Σατραπεία», «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον». Τι παρατηρείτε; Βρήκατε στοιχεία στη μορφή και στο περιεχόμενο που εντοπίσαμε και στο ποίημα «Όσο μπορείς»;**

Άλλες εργασίες:

1. Στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που παρατίθενται, μπορείτε να ακούσετε απαγγελίες του ποιήματος «Όσο μπορείς» του Κ. Π. Καβάφη. Μπορείτε να ηχογραφήσετε τη δική σας απαγγελία για το συγκεκριμένο ποίημα και να την επενδύσετε με μουσική της επιλογής σας. Θα πρέπει να λάβετε υπόψη σας την ανάλυση του ποιήματος και με τη φωνή σας να βοηθήσετε τον ακροατή να συλλάβει το κλίμα μέσα στο οποίο κινείται ο Κ. Π. Καβάφης:

www.youtube.com/watch?v=hjutm5fSDVM

<http://www.snhell.gr/lections/writer.asp?id=60>

2. Να πλοηγηθείτε στο διαδίκτυο και να ετοιμάσετε ένα χρονολόγιο με τους βασικούς σταθμούς της ζωής του Κ.Π.Καβάφη.

3. Παρακολουθήστε την ταινία παραγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου με τίτλο: «Κ.Π.Καβάφης, Εγκλεισμός και Παγίδευση» (20'), και ετοιμάστε μια κριτική της ταινίας για να δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας.

4. Να γράψετε έναν σύντομο θεατρικό διάλογο με αφορμή τα ποιήματα του Καβάφη που μελετήσατε, κατά την επεξεργασία των φύλλων εργασίας που σας δόθηκαν.

5. Πλοηγηθείτε στην ιστοσελίδα που ακολουθεί και συγκεντρώστε τα μελοποιημένα ποιήματα του Κ. Π. Καβάφη:

<http://cavafis.comupress.gr/public.htm>